

สรุปและข้อเสนอแนะ

วิทยานิพนธ์เรื่อง นิราศคำโคลงนี้ ผู้เขียนได้ทำการวิจัยเป็น 2 แนว คือ

1. การวิเคราะห์ เพื่อแสดงให้เห็นลักษณะต่างๆของนิราศคำโคลง โดยละเอียด ได้แก่ ความหมายของชื่อนิราศ และลักษณะโดยเฉพาะของนิราศ คำโคลง เช่น เนื้อหาการพรรณนา ส่วนประกอบต่างๆของนิราศคำโคลง และ ชนิดต่างๆของการพรรณนา เป็นต้น

2. การเปรียบเทียบ เพื่อจะทำให้เข้าใจลักษณะของนิราศคำโคลง ได้เด่นชัดขึ้น ผู้เขียนจึงได้เปรียบเทียบโคลงนิราศใน 2 สมัย คือ อยุธยาและ รัตนโกสินทร์ เพื่อจะได้ศึกษาเรื่องอิทธิพลของกวีที่มีต่อกัน และถึงแม้ว่าวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะมีสาระส่วนใหญ่เน้นหนักไปทางนิราศคำโคลงก็ตาม แต่ผู้เขียนได้กล่าวถึงนิราศบางเรื่องที่ตั้งด้วยคำประพันธ์ชนิดอื่นๆ เช่น กาพย์ห่อโคลง ฉันท์ และ กลอน เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นลักษณะที่แตกต่างกัน และเสริมให้เห็นลักษณะของนิราศคำโคลงได้เด่นชัดยิ่งขึ้น นอกจากการกล่าวถึงนิราศบทประพันธ์ของไทยแล้ว ผู้เขียนได้กล่าวถึงบทกวีนิพนธ์ของต่างชาติที่มีลักษณะบางประการคล้ายคลึงกันและเปรียบเทียบให้เห็นชัดเจน ดังเช่นในบทที่ 4 และบทที่ 5 เป็นการเปรียบเทียบนิราศบางเรื่องกับบทลำนำภาษาสันสกฤตเรื่อง เมฆุตต และ อุตุสหาร ของกาลิทาส

จากผลงานวิจัยที่ได้กระทำมาแล้วนี้ สรุปออกเป็นข้อๆได้ดังนี้คือ :

1. การเรียกชื่อหนังสือว่า "นิราศ" กับลักษณะของหนังสือไม่สอดคล้องกันนัก หากเราจะถือวาคำว่า นิราศ มาจากภาษาบาลีหรือสันสกฤตซึ่งแปลว่าไม่มีหวัง เพราะแม้หนังสือนิราศจะกล่าวถึงความรุ่มร้อนกระวนกระวาย หวังหน้า (หน้าที)

ห้วงหลัง (คุรุ) อยู่ตลอดเวลา เพราะราวกับมีคำสั่งตรงๆ ไปแล้วจะไม่ได้กลับ แต่ในส่วนลึกของจิตใจ ผู้แต่งก็มีความหวังว่าจะได้กลับมาสู่บ้านและคนรักอีก จึงหวังจะให้นางครองกายครองใจไว้อเธอ หากจะถือว่าศัพท์นิราศมาจาก นิร หรือนิรา ซึ่ง น.ม.ธ. ทรงอธิบายว่าหมายถึงไม่มีผู้หญิง ก็ไม่สามารถจะครอบคลุมนลักษณะของหนังสือใดตลอด เพราะนิราศในสมัยหลังกล่าวคร่ำครวญถึงผู้หญิง เป็นเพียงส่วนปลีกย่อยเท่านั้น ผู้เขียนมีความเห็นว่า การเรียกชื่อหนังสือว่า "นิราศ" น่าจะเอามาจากคำกริยาที่เราใช้กันมาแต่เดิม ในความหมายว่า จาก เมื่อเป็นคำนามก็หมายถึง การจาก ซึ่งหมายความว่า จากถิ่นฐานที่อยู่เดิม หรือจากนางผู้เป็นที่รักก็ได้ทั้งสิ้น

2. นิราศคำโคลงแสดงลักษณะเฉพาะได้เด่นชัดกว่านิราศที่แต่งด้วยคำประพันธ์ชนิดอื่นๆ เราสามารถกล่าวถึงส่วนต่างๆ ของนิราศคำโคลงได้ชัดเจน เป็นแบบแผนหรือวิธีการแต่งที่ผู้แต่งยุคใดสมัยใดก็ตาม เคารพปฏิบัติตาม ทั้งนี้รวมทั้งเปรียบเทียบและถ้อยความพรรณนาด้วย และการรักษาแนวทางนี้จะมีเฉพาะในนิราศคำโคลงเท่านั้น นิราศคำกลอนที่แต่งกันในสมัยหลังมิได้เลียนแบบวิธีการเหล่านี้ หากแต่มีแนวทางการแต่งและการพรรณนาไปอีกแบบหนึ่งต่างหาก คือ ยึดถือแบบฉบับของสุนทรภู่ ทั้งนี้ นิราศคำโคลงที่กล่าวถึงจึงยกเว้น นิราศสุพรรณคำโคลง ผลงานของกวีเอกสุนทรภู่ด้วย เพราะเหตุว่ามีลักษณะแปลกไปจากนิราศคำโคลงอื่นๆ ทั่วไป หากแต่มีลักษณะเป็นงานของสุนทรภู่อย่างเห็นได้ชัด ถึงได้กล่าวอย่างละเอียดแล้วในการวิจัย

3. นิราศคำโคลงมีลักษณะที่เป็นแบบแผน และมีวิวัฒนาการไปน้อยมาก ทั้งในด้านโครงสร้าง และ เนื้อหา ยังคงรักษาสำนวนเปรียบเทียบการมดมคายอย่างทีกรุ่นแรกได้พรรณนาเอาไว้ ทั้งนี้ยกเว้น นิราศสุพรรณมรอย ของ พ. ล. ประมวลมารค ซึ่งผู้แต่งเจตนาพาเอาคุณูปการประพันธ์ของตะวันตกเข้ามาใช้ แต่เนื้อเสียดายที่วิธีการใหม่นี้ไม่ได้ช่วยให้นิราศคำโคลงแพร่หลายอันมากกว่าเดิม และไม่ได้รับความสำเร็จมากเท่าที่พระมหามนตรี (ทรัพย์) แต่ง ระเคณลินโค ล้อเลียน

พระราชนิพนธ์ เรื่อง อี เพนา

นอกจากนี้ น่าจะกล่าวได้ว่า นิราศคำกลอนเป็นสิ่งที่วิวัฒนาการมาจาก นิราศคำโคลง มิใช่ไปวิวัฒนาการจากคำประพันธ์แต่เป็นการนำเอาแบบการพรรณนาและ เนื้อหาของเรื่องมาแต่งด้วยคำประพันธ์อีกชนิดหนึ่งที่เหมาะสมควรกับยุคสมัยและสังคมมากขึ้น เพราะคำประพันธ์มีวิวัฒนาการไปเรื่อยๆตามยุคสมัย จากความนิยมในการแต่ง โคลงฉันท์มาเป็นกาพย์กลอนและความเรียงร้อยแก้ว นิราศคำกลอนจึงได้รับความนิยมแพร่หลายมากกว่านิราศคำโคลง และคงจะได้รับความนิยมต่อไปอีกนาน.

4. ความคล้ายคลึงกันในวรรณคดีของชาติต่างๆ อาจจะเป็นเพียงความ เหมือนกันโดยบังเอิญ เพราะวรรณคดีย่อมมีลักษณะผสมผสานของอิทธิพลทางความคิด หลาดอย่างๆและต่างยุคสมัย การกล่าวถึงวรรณคดีของชาติต่างๆ เช่น พม่า เขมร- เขียว ลานำโคลงของตะวันตก และการเปรียบเทียบบทโคลงของสันสกฤตกับนิราศ บางเรื่องของไทยที่ได้กระทำในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ เป็นเพียงแนวทางแสดงให้เห็นว่า วรรณคดีเป็นสิ่งที่สะท้อนอารมณ์ความรู้สึกซึ่งในจิตใจของมนุษย์ การพรรณนาถึง ความรัก การคร่ำครวญเพราะการพลัดพราก ฯลฯ เป็นอารมณ์พื้นฐานของมนุษย์ นิราศเป็นบทประพันธ์ของไทยที่ไม่ได้รับอิทธิพลจากชาติใด แต่เกิดขึ้นเพราะสภาพ ของภูมิประเทศ และวัฒนธรรมในสังคมไทยอำนวยให้เป็นไปได้เช่นนั้น การเดินทาง ในสมัยก่อนใช้เวลาามากเพราะเดินทางด้วยเรือไปตามคลองต่างๆ ทำให้ผู้เดินทาง มีเวลาว่างมาก คนไทยมีนิสัยเจ้าบทเจ้ากลอนอยู่แล้ว เมื่อมีเวลาว่างผู้รักทาง กาพย์กลอนก็มักจะแสดงผลงานออกมาไม่ได้ และการพรรณนาถึงสิ่งใดจะดีไปกว่า การรำพันถึงภรรยาหรือคู่รัก ในยามที่ต้องเดินทางจากไปไกลเช่นนี้

ผู้เขียนผู้ได้ทำการวิจัยตามหัวข้อวิทยานิพนธ์โดยละเอียดเท่าที่สามารถจะทำได้ แต่ยังมีเรื่องน่าสนใจอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับบทนิราศซึ่งผู้สนใจอาจจะทำการศึกษาเพิ่มเติมต่อไป เช่น การศึกษาวิจัยถึงนิราศคำกลอนโดยละเอียด หรือทำการ

เปรียบเทียบนิราศกับวรรณคดีชาตินี้ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน เช่นวรรณคดีของจีน
มากมาย ฯลฯ ไทละเอียดยกกว่าที่ผู้เขียนได้กล่าวถึงในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ จะทำให้ได้
ผลงานวิจัยที่น่าสนใจอีกหลายประการ.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย